

90
GMINNA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
W JAWORZU
WOJ. BIEŁSKIE

WŁADYSŁAW KRYGOWSKI

B E S K I D Y

ŚLĄSKI — ŻYWIECKI — MAŁY
i MAKOWSKI (część zachodnia)

Wydanie III
Poprawione i uzupełnione

500 stron, 77 tras kołowych i autobusowych, 341 szlaków pieszych, 20 panoram, 5 planów miast, mapka-wyklejka — schemat tras, mapka-wyklejka zasięg poszczególnych tomów serii przewodników po Beskidach, 6-kolorowa mapa-załącznik „Beskid Śląski, Żywiecki, Mały, Makowski (część zachodnia)”, 57 opisanych szczytów, 162 opisane miejscowości.

SPORT I TURYSTYKA
WARSZAWA 1974

BLATNIA (917 m)

Szczyt ten wyodrębnia się w grupie Klimczoka i Magury piękną i rozległą panoramą z jego szczytowych polan. Ku zach., ponad ciągnącą się w dole dol. Brennicy wznosi się Równica, połączona długim, pełnym polan grzbieciem z masywem Malinowa już w pasmie Skrzyczne — Barania Góra. Na lewo od Równicy, na dalszym planie, ukazuje się Wielka Czantoria, a z lewej od niej Stożek. Jeszcze dalej w głębi na zach. mającej szczyty Beskidu Śląskiego za Olzą. W prawo od Równicy w dole rozrzucone wsie i miasta Śląska Cieszyńskiego, m. in. Skoczów i dymiący kominami cementowni Golezów, a z prawej ku pn. widać błyszczącą tafłę sztucznego jeziora w dol. Wapienicy, służącego jako zbiornik dla wodociągów Bielska-Białej, a dalej rozległą tafłę Jez. Goczałkowickiego.

Znajdujące się pod szczytem schr. PTTK jest węzłem dla licznych szlaków turystycznych, na których rojno w lecie i w zimie.

Wedle niektórych właściwą nazwą szczytu jest Błotny, którą jeszcze za czasów austriackiego zaboru przekrecono na Błatnia. *(i tak powinno być)*

- 84 Ze schr. na Szyndzielni przez Klimczok (1119 m). Zn. żółte, 1½—2 g.* Ze schroniska podchodzimy szeroką przecinką na szczyt Klimczoka (1½ g.).

Powyżej schr. na Szyndzielni można za zn. czarnymi zboczyć w prawo i brzegiem rezerwatowego lasu obejść szczyt Klimczoka od pn. zach., skracając w ten sposób sobie drogę. Wariant często używany przez narciarzy, w lecie bardzo skracający dojście na Błatnią.

Ze szczytu schodzimy stromą przecinką na pd. zach. na słodczko przed następnym wzniesieniem grzbiecia, Trzema Kopcami (spotykamy tu dochodzący z prawej strony wspomniany wyżej skrót). Wychodzimy na ich szczyt (1080 m), od którego odgałęzia się na pd. wsch. grzbiet stromo schodzący na Karkoszezonkę i wieszcie dalej na Przeł. Salmopolską. Na

szczylicie do tej pory znajduje się przyziemie dawnego schroniska, zniszczonego w 1947 r. Na pd. zboczach Trzech Kopców znajduje się grotę, z którą lud wiązał różne podania, m.in. uważał za kryjówkę śląskiego zbrojnika Klimczaka. Inne podania przypisywały jej dwa wejścia, jedno z Brennej, drugie w lochach dawnego zamku Sułkowskich w Bielsku.

Od Trzech Kopców zmienia się nasz dotychczasowy pd.-zach. kierunek na pn.-zach. Szlak nasz przez niewielkie obniżenie wyprowadza na Stołów (1035 m), a z niego schodzi na rozległą widokową polanę pokrywającą szczyt i grzbiot Biatniej (917 m). Trawerssem obniżamy się do widocznego na polanie schroniska.

Z Jaworza. Zn. żółte, 2^{1/2}---3 g.* Ze st. kol. Jaworze-Jasienica skręcamy w lewo na wsch. szosą w kierunku Bielska-Białej, lecz zaraz zbaczamy w prawo na pd. i idziemy szosą do Jaworza Górnego. Można tu dojechać autob. PKS do przyst. Jaworze Górne. Powyżej tego przystanku skręcamy w prawo polną drogą, która kieruje się w dol. Szerokiego Pot. W pobliżu gajówki (od st. kol. ok. 1 g.) zaczynamy podchodzić dość stromo na pd. stoki Ostrego (659 m) wspaniałym wysokopiennym lasem bukowo-jodlowym i zostawiając po prawej Ostry wychodzimy na siodło pod Wielką Polaną (782 m) ze źródelkiem. Stąd kierunek naszego szlaku zmienia się na pd.-wsch. i wyprowadza na siodło pod Przykrą, gdzie spotykamy zn. niebieskie (nr 87). Wspólnie z nimi obok osiedla, stromo podchodzimy na szczyt Biatniej, lub zostawiając go nieco z lewej strony brzegiem lasu trawersujemy do schroniska. 85

Z Jaworza przez Nałęczę i Czupel. Zn. czerwone, 3---3^{1/2} g. 86
 Ze st. kol. Jaworze-Jasienica dochodzimy do szosy Bielsko-Biała — Cieszyn i nią ok. 2 km na zach. do rozgałęzienia. Tu skręcamy w lewo na pd. i drogą ok. 4 km na pd. zach. do przysiółka Nałęczę w dol. Jasionki. Dojeżdżając do ostatecznego przyst. PKS Jaworze-Nałęczę skracamy dojeżdżając o ok. 5 km. Skręcamy teraz w prawo i podchodzimy stromo na wsch.

stoki Łazka (716 m) na przełęcz z polaną między Łazkiem a Czuplem (1½—2 g.). Spotykamy tutaj zn. zielone (nr 89) ze Skoczowa i zn. niebieskie (nr 88) z Grodźca. Z przełęczy podchodzimy na pd. wsch. na Czupel (746), aby nieco obniżyć się, wciąż wśród wspaniałych widoków z otwartych rozległych hal, wyjść poprzez Małą Cisową (831 m) na Cisowy Wielki (872 m) z osiedlem. Teraz obniżamy się nieco na zach. (z prawej dołączają do nas zn. zielone nr 90 z Brennej) i podchodzimy halą do schroniska.

87 Z Wapienicy. Zn. niebieskie, 2—2½ g. Ze st. kol. lub przyst. PKS na szosie Bielsko-Biała — Cieszyn idziemy na pd. i wśród domostw dochodzimy do budynku nadleśnictwa. Na wsch. odchodzą tu zn. żółte (nr 82) na Szyndzielnię. Zn. niebieskie prowadzą dalej w prawo lasem w głąb doliny w pobliże jeziora ujętego zaporą, które zaopatruje w wodę wodociąg Bielska-Białej, opuściwszy drogę nad jezioro skręcamy teraz w prawo i spadzistą leśną drogą wspinamy się wsch. lesistymi stokami na szczyt Palenicy (688 m). Ze szczytu grzbietem podchodzimy na Przykrą (824 m), a na śladle pod nią spotykamy zn. żółte (nr 85) z Jaworza i wspólnie z nimi do schr. na Białniej, której szczyt zostaje nieco w lewo.

88 Z Grodźca. Zn. niebieskie, później czerwone, 3½ g. Ze st. kol. idziemy najpierw na pd. wsch. do szosy Bielsko-Biała — Cieszyn. Można jednak dojechać autob. do przyst. PKS Grodziec-Zagóra, co skraca drogę pieszą o ok. 2½ km.

Przekraczamy szosę i idziemy na pd. koło leśniczówki, zostawiając z prawej wzgórze Górka (474 m). Przechodzimy w lewo przez potok i lasem, częściowo polanami, znowu przekraczając potok, podchodzimy na pd. do grzbietu Zebrzydki (błędnie nazywanej Rzybrzyczką), gdzie łączymy się ze zn. zielonymi (nr 89) ze Skoczowa i dochodzimy do przełęczy pod Łazkiem. Tutaj do nas podchodzą zn. czerwone (nr 86, 1½—2 g.). Stąd do schr. na Białniej szlakiem nr 86 (1¼—1½ g.).

Ze Skoczowa przez Górki Wielkie, Zebrzydkę i Czupel. Zn. 80
 zielone, później czerwone, ok. 4—4½ g. Ze st. kol. najpierw
 szosą wiodącą do Ustronia wspólnie ze zn. żółtymi (nr 82)
 na Równicę. W Harbutowicach skręcamy w lewo i doszedłszy
 do Wisły w pobliżu ujścia do niej Brennicy, przekraczamy
 Wisłę, a następnie jeszcze wspólnie idziemy prawym brzegiem
 na pd., po czym odłączamy się od idących dalej nad Wisłą
 zn. żółtych, zbaczamy w lewo na wsch. i dochodzimy do Gó-
 rek Małych i szosy w dol. Brennicy. (Dojeżdżając do przyst.
 PKS Górki-skrzyżowanie, skracamy pokaźnie szlak.) Od
 skrzyżowania obok kościoła podchodzimy na wsch. na grzbiet
 Zebrzydki. Wraz z dołączającymi z lewej strony zn. niebieski-
 mi (nr 88) z Grodzca, obniżamy się nieco na przełęcz pod Łaz-
 kiem, gdzie od wsch. dołączają zn. czerwone (nr 86, 2¾—
 —3 g.). Stąd do schr. na Białnej szlakiem nr 86 (1¼—1½ g.).

Z Brennej. Zn. zielone, 1½ g.* Z przyst. PKS Brenna-GRN 90
 u zbiegu dol. Leśnicy z dol. Brennicy, minawszy wylot dol.
 Jatnego, skręcamy z drogi w lewo i połą drogą, wśród osie-
 dli podchodzimy na pn., po czym lasem, w którym skręcamy
 w lewo i szeroką przecinką wychodzimy na polany podszczy-
 towe Cisowego Wielkiego (872 m) z osiedlami. Ukośnie w pra-
 wo, zostawiając sam szczyt z lewej strony wychodzimy na
 siodło z osiedlem, gdzie spotykamy zn. czerwone (nr 86)
 i wspólnie dochodzimy do schroniska.

Z Brennej-centrum. Zn. czarne, później zielone, 1½ g. Od 91
 kościoła w Brennej-centrum kolo gospody, następnie ścieżką
 połą i przez zarośla, a później rzadkim lasem brzożowym
 podchodzimy w górę i dochodzimy do zn. zielonych (nr 90)
 i nimi wespół z czerwonymi (nr 86) do schroniska.

TRASY ZJAZDOWE

Na obszarze Beskidu Śląskiego znajdują się następujące
 trasy zjazdowe przy kolejkach i wyciągach narciarskich:

Ligota — wieś gromadzka w pow. bielskim. Stacja kol. Zabrzeg (4 km). Najbliższy przystanek PKS w Landku (5 km). Odległości szosą: Bielsko 13 km, Wapienica 9 km, Międzyrzecze 3 km, Mazańcowice 4 km. Ok. 3500 mieszk. Prez. GRN, tel. 2.

64. Trasa BIELSKO — SKOCZÓW — CIESZYN

0 km — Bielsko (nr 61), 4,5 km — Wapienica (nr 61a), 13,5 km — Grodziec, 18,5 km — Skoczów (nr 66), 31 km — Cieszyn (nr 65)

39 km kolejną. Po minięciu przedmieść Bielska trasa z widokiem na najbardziej zachodnie partie Beskidu Śląskiego z grupą Klimczoka i Błotnego (Błatniej), a dalej Równicy i Czantorii.

Bielsko — wyjazd ul. Cieszyńskiej przez dzielnicę Aleksandrowice.

Jaworze — osiedle letniskowo-zdrojowiskowe o typie miejskim, administracyjnie wieś gromadzka u podnóża Beskidu Śląskiego na zach. od Bielska-Białej (9 km). Stacja kol. Jaworze — Jasienica przy linii Bielsko (11 km) — Cieszyn (30 km). Autobus MPK z Bielska przez Jasienicę. PKS na trasach: Bielsko (9 km) — Cieszyn, Bielsko — Strumięń i Bielsko — Wisła. Centrum zdrojowiska w bok od szosy Bielsko — Skoczów (ok. 2 km na pd.). Ok. 3500 mieszk. Gospoda, kino, biblioteka gromadzka, poczta. Prez. GRN, tel. 5.

Jaworze leży w dolinie, otoczonej łagodnymi wzgórzami, które ludność miejscowa nazywa kępami, a okolice — Jaworskimi Górami. Na wsch. wzgórza opadają ku dolinie rzeki Białej, a na zach. w stronę górnej Wisły. Górzyste tereny przeznają wąwozy porośnięte gajami. Niegdyś książęce dobra w Jaworzcu należały do Bielska. W 1793 r. drogą kupna dostały się hrabiowskiemu rodzinie francuskiego pochodzenia Saint Genois d'Aneaucourt. W 1863 r. ówczesny właściciel, hr. Saint Genois, założył w parku zakład leczniczy, rozbudowany i unowocześniony w 1876 r. Od niego kupił Jaworze hr. Larisch. Przed ostatnią wojną bezdzietny Larisch z Jaworza podarował miejscowe dobra córce swego brata z Karwiny. Tradycje lecznicze kontynuował dr Czop, leczył choroby układu nerwowego, serca, przewodu pokarmowego, otyłość, artretyzm i chorobę Basedowa. Przed wojną wybudowano tutaj drugi zakład, należący do ubezpieczalni (zabudowania położone wyżej). W Jaworzcu leczył się poeta Wincenty Pol. Obecnie Państw. Sanatorium Przeciwgruźlicze dla Dzieci. W dawnym pałacu Larischa zorganizowano Dom Dziecka dla sierot po powstańcach warszawskich, przekształcony następnie na Dom Poprawczy. Miejscowy kościół ewangelicki jest jednym z najstarszych na Śląsku. W parku egzotyczne drzewa i ciekawe obeliski, na cmentarzu obelisk rodziny Saint Genois. We wsi zabytkowy spichlerz z czasów reformy

Myszewicz

"Sypanie"

Józefa II, drewniany na podmurowaniu, zwany „sypaniec” (od sypania zboża), własność miejscowego PGR. Z drugiego spichlerza (k. kościoła ewangelickiego), po pożarze w czasie ostatniej wojny, zostało tylko podmurowanie, Tartak, Gospoda.

Punkt wyjścia w Beskid Śląski na szczyt Białnia (917 m n.p.m.), należący do grupy Baraniej Góry (ludność nazywa go Błotny), dzieli on dolinę Brennicy od doliny Wapienicy. Pod szczytem schronisko PTTK, 45 noclegów, z Jaworza ok. 2 godz. podejścia. Na Młyńskiej Górze odkrywka łupków cieszyńskich.

(nieprawda -
zamek Białnia)

^{Kaple}
Jasienica — wieś gromadzka w pow. bielskim przy szosie i linii kol. Bielsko (11 km) — Skoczów (11 km) — Cieszyn (27 km). Stacja kol. Jaworze — Jasienica. PKS na trasach: Bielsko (10 km) — Cieszyn, Bielsko — Strumień i Bielsko — Wisła. Miejscowość o charakterze letniskowym. Kościół z 1687 r. Ok. 3200 mieszk. Gospoda. Prez. GRN, tel. 31.

Grodziec — wieś gromadzka w pow. bielskim na zach. od Bielska, na Pogórzu Beskidu Śląskiego (ok. 330 m n.p.m.). Stacja kol. na linii Bielsko — Skoczów — Cieszyn. PKS na trasach: Bielsko (13 km) — Cieszyn i Bielsko — Wisła. Ok. 3000 mieszk. Gospoda, biblioteka gromadzka. Prez. GRN, tel. 4.

W rozległym parku zamek gotycki z XIV w., przebudowany w XVII w. na renesansowy z wieżami, jedna z najstarszych budowli świeckich w woj. katowickim. W nim Stacja Naukowo-Badawcza Instytutu Zootechnicznego PAN, prowadząca badania w zakresie hodowli owiec wielkostatnych. Zamek widoczny z okna wagonu kol. między stacjami Jaworze-Jasienica — Pogórze. W parku, jak i we wsi, zabytkowe dęby, z których jeden należy do najpiękniejszych tego typu okazów w Polsce, ok. 800 lat, 9,20 m obwodu, ustępuje tylko słynnemu „Bartkowi” w Górach Świętokrzyskich; drugi dąb w Grodźcu ma również ok. 800 lat i 8,40 m obwodu. inne były podobno sadzone w 1687 r. na pamiątkę przemarszu wojsk polskich pod Wiedeń. W potoku między Grodźcem a Pogorzem odkrywki cieszyńców. Z Grodźca pochodził J. Brożek, wynalazca maszyny parowej z końca XVIII w., zasłużony dla rozwoju czeskiej techniki. Do gromady należą: Bielowisko (ok. 3 km) — kościół drewniany Św. Wawrzyńca z 1701 r. o stylu barokowym, zniszczony w czasie ostatnich działań wojennych i odrestaurowany; Łazy (7 km), Wieszczyca (7 km); Świętoszówka (3 km) wzdłuż szosy do Skoczowa i Biery (5 km).